

केन्द्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय नई दिल्ली
पौरोहित्य एवं कर्मकाण्ड - स्नातकोत्तर डिप्लोमा

प्रथम सत्रार्थ

प्रस्तावना –

- भारतीयसंस्कृतौ पौरोहित्यकर्मकाण्डस्य अतीव महत्त्वपूर्णं स्थानमस्ति । नित्यनैमित्तिककाम्यकर्मणा मनुष्यः स्वेषु धर्मादिपुरुषार्थचतुष्टयं लब्ध्वा कृत्यकृत्यो भवति ।

उद्देश्यम् –

- कर्मणा जायते जन्तुः कर्मणेव विलीयते।
सुखं दुःखं भयं क्षेमं कर्मणेवाभिपद्यते॥ श्रीमद्भागवतम् 10-24-13 ॥
अस्य पत्रस्य यथाविधि अध्ययनेन मन्त्राणां पारायणं, कर्मानुष्ठानकरणं, दक्षपुरोहित निर्माणं च ।

सङ्गतिः –

- पौरोहित्यकर्मणि प्राधान्येन उपयुज्यमानानां स्वस्तिवाचनादीनां ज्ञानम् ।
- नित्यक्रियाविधिः, सन्ध्यातर्पणविधिः, गणेशाम्बिकयोः पूजनज्ञानम् ।

पत्र कोड एवं विषय	पाठ्यवस्तु विवरण	क्रेडिट
DSCC 1 (स्वशास्त्रीय विषय)	<p>पौरोहित्य-कर्मकाण्डपरिचयः नित्यकर्माणि च</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारतीयसंस्कृतौ कर्मकाण्डस्य स्वरूपं महत्त्वञ्च • भारतीयसंस्कृतौ नित्यकर्मणां स्वरूपं महत्त्वञ्च <p>Unit – 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • नित्यक्रियाविधिः (प्रातरुत्थानम्, स्नानविधिः, ईशवन्दनादिकम्) <p>Unit – 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • स्वस्तिवाचनं सङ्कल्पविधिश्च • सन्ध्यातर्पणविधिः <p>Unit – 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • गणेशाम्बिकयोः पूजनम् <p>Unit – 5</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रायोगिकम् – तर्पणविधिः, सङ्कल्पविधिः, स्वस्तिवाचनं, गणेशाम्बिकयोः पूजनञ्च। 	कुल 05
फलितांशः	<p>प्रथमपत्रेऽस्मिन् प्रथमम् एककमधीत्य विद्यार्थिनः भारतीयसंस्कृतौ कर्मकाण्डस्य स्वरूपं महत्त्वञ्च, भारतीयसंस्कृतौ नित्यकर्मणां स्वरूपं महत्त्वञ्च ज्ञास्यन्ति ।</p> <p>द्वितीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः नित्यक्रियाविधेः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>तृतीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः स्वस्तिवाचनं सङ्कल्पविधेः, सन्ध्यातर्पणविधेश्च ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।</p>	

	चतुर्थमेककमधीत्य विद्यार्थिनः गणेशाम्बिकयोः पूजनज्ञानं प्राप्स्यन्ति । पञ्चममेककमधीत्य विद्यार्थिनः तर्पणविधिः, सङ्कल्पविधिः, स्वस्तिवाचनं, गणेशाम्बिकयोः पूजनमिति विषयाणां प्रायोगिकं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् । तथा च वीडियोमाध्यमेन/प्रत्यक्षरूपेण वा प्रदर्शनम् ।	
प्रस्तावना – उद्देश्यम् – सङ्गतिः –	<ul style="list-style-type: none"> ● कर्मकाण्डे कलशस्थापनपुण्याहवाचनयोः तथा च नवग्रहमण्डलपूजनमसंख्यातरुद्रपूजनस्य च महन्महत्त्वं वर्तते । अतः एतेषां कर्मणां ज्ञानं पुरोहितस्य कृते नितान्तमावश्यकं भवति । ● पुरोहितः अनुष्ठानकर्मणि पञ्चाङ्गपूजने विविधस्तोत्र पाठे च दक्षः भवेत् इति। ● अनुष्ठानकर्मणि पञ्चाङ्गपूजनस्य प्राथम्यं वर्तते। ● तत्र स्तोत्रपाठवैशिष्ट्येन देवता यजमानयोश्च संतुष्टिर्भवति। 	
DSCC 2 (स्वशास्त्रीय विषय)	सामान्यपूजनप्रयोगः Unit – 1 <ul style="list-style-type: none"> • कलशस्थापनम् • पुण्याहवाचनम् Unit – 2 <ul style="list-style-type: none"> • षोडशमातृकासप्तघृतमातृकयोः पूजनम् Unit – 3 <ul style="list-style-type: none"> • नवग्रहमण्डलपूजनमसंख्यातरुद्रपूजनञ्च Unit – 4 <ul style="list-style-type: none"> • श्रीगणपत्यथर्वशीर्षम् • श्रीसूक्तम्, मेधासूक्तम्, रात्रिसूक्तञ्च Unit – 5 <ul style="list-style-type: none"> ● प्रायोगिकम् – षोडशमातृकानिर्माणविधिः, सप्तघृतमातृकानिर्माणविधिः, नवग्रहमण्डलनिर्माणविधिश्च 	कुल 05
फलितांशः	प्रथममेककमधीत्य विद्यार्थिनः कलशस्थापनपुण्याहवाचनविध्योः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति । द्वितीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः षोडशमातृकासप्तघृतमातृकयोः पूजनज्ञानं प्राप्स्यन्ति । तृतीयमेककमधीत्य नवग्रहमण्डलपूजनमसंख्यातरुद्रपूजनज्ञानञ्च प्राप्स्यन्ति । चतुर्थमेककमधीत्य विद्यार्थिनः श्रीगणपत्यथर्वशीर्षम्, श्रीसूक्तम्, मेधासूक्तम्, रात्रिसूक्तमिति ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।	

	पञ्चममेककमधीत्य विद्यार्थिनः षोडशमातृकानिर्माणविधिः, सप्तघृतमातृकानिर्माणविधिः, नवग्रहमण्डलनिर्माणविधिश्चेति प्रायोगिकं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् । विधीनां प्रयोगम् उच्चारणस्य च वीडियोमाध्यमेन/प्रत्यक्षरूपेण वा प्रदर्शनम् ।	
प्रस्तावना – उद्देश्यम् – सङ्गतिः – सङ्गतिः – DSCC 3 (स्वशास्त्रीय विषय)	<ul style="list-style-type: none"> ● वेदे ऋषिभिः प्रोक्तं सम्पूर्णं वाक्यं सूक्तत्वेन अभिधीयते एवमेव स्तुतिः स्तोत्ररूपेण प्रसिद्धा, उभयोः ज्ञानेन तथा च धर्मदर्शनयोः ज्ञानं पौरोहित्यकर्मणि चन्द्रज्योत्स्नयेव सुप्रतिभाति अतोऽत्र प्रोक्तस्य ज्ञानं प्रशिक्षवःप्राप्स्यन्ति । ● सूक्तस्तोत्रयोः धर्मदर्शनयोश्च ज्ञानेन पुरोहितयजमानसामाजिकाश्च स्वेष्टलाभान्विताः भवेयुः। ● सूक्तं ऋग्वेदादिषु ऋषि प्रोक्तं भवति । ● स्तोत्रं ऋषिभिः कविभिः भक्तैश्च गीतं । ● वेदवेदाङ्गस्मृतिदर्शनरामायणमहाभारतपुराणादिषु प्रोक्तं धर्मानुष्ठानं मानवस्य सकलार्थसिद्धिप्रदं भवति। <p>सूक्तस्तोत्रपाठः</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • पुरुषसूक्तम्, रुद्रसूक्तम् • आदित्यहृदयस्तोत्रम् <p>Unit – 2 कनकधारास्तोत्रम्, विष्णुसहस्रनामस्तोत्रञ्च</p> <p>Unit – 3 अन्नपूर्णास्तोत्रम्, सङ्कष्टनाशनगणेशस्तोत्रम्, गणेशपञ्चरत्नस्तोत्रम्, शिवताण्डवस्तोत्रम्, रामरक्षास्तोत्रम्</p> <p>Unit – 4 श्रीमद्भगवद्गीतायाः द्वितीयोऽध्यायः, श्रीमद्भगवद्गीतायाः अष्टादशोऽध्यायः</p> <p>Unit – 5</p>	कुल 05

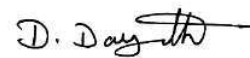

	<ul style="list-style-type: none"> अन्नपूर्णास्तोत्रम्, सङ्कटनाशनगणेशस्तोत्रम्, शिवताण्डवस्तोत्रम्, रामरक्षास्तोत्रञ्च <p>प्रायोगिकम् – अधीतसूक्तानां सस्वरपाठः, स्तोत्राणां लयसहितः पाठश्च</p>	
फलितांशः	<p>प्रथममेककमधीत्य विद्यार्थिनः पुरुषसूक्तम्, रुद्रसूक्तम्, आदित्यहृदयस्तोत्रज्ञानम् अर्जयिष्यन्ति ।</p> <p>द्वितीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः कनकधारास्तोत्रम्, विष्णुसहस्रनामस्तोत्रज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>तृतीयमेककमधीत्य</p> <p>अन्नपूर्णास्तोत्रम्, सङ्कटनाशनगणेशस्तोत्रम्, गणेशपञ्चरत्नस्तोत्रम्, शिवताण्डवस्तोत्रम्, रामरक्षास्तोत्रज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>चतुर्थमेककमधीत्य श्रीमद्भगवद्गीतायाः द्वितीयोऽध्यायः, श्रीमद्भगवद्गीतायाः अष्टादशोऽध्यायः इत्यनयोः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>पञ्चममेककमधीत्य विद्यार्थिनः अन्नपूर्णास्तोत्रम्, सङ्कटनाशनगणेशस्तोत्रम्, शिवताण्डवस्तोत्रम्, रामरक्षास्तोत्रं तथा च अधीत स्तोत्राणां लयसहितं पाठं प्रायोगिकं ज्ञानञ्च प्राप्स्यन्ति ।</p>	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	<p>एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् ।</p> <p>विविधस्तोत्राणाम् उच्चारणस्य वीडियोमाध्यमेन/प्रत्यक्षरूपेण वा प्रदर्शनम् ।</p>	
<p>प्रस्तावना –</p> <p>उद्देश्यम् –</p> <p>सङ्गतिः–</p> <p>DSCC 4 (स्वशास्त्रीय विषय)</p>	<ul style="list-style-type: none"> पुराणोक्त व्रतोपवासाः मानवजीवने आधिदैविकाधिभौतिकाध्यात्मिकत्रिविधपापतापोपशान्तये भवन्ति, तत्र श्री सत्यनारायणव्रतकथा, चण्डीपाठविधानं, रुद्राभिषेकविधिः, महामृत्युञ्जयजपविधिः, पञ्चाङ्गस्य सामान्यपरिचयादिकाः विषयाः अवबोधयिष्यन्ते। अनुष्ठान कर्मणि समाजे शास्त्रतः प्रचलितानि इमानि कर्माणि प्रशिक्षवः अवबुध्य समाजे लोकपुरुषार्थं साधयिष्यन्ति। रामायणमहाभारतपुराणेषु वेदस्मृतिषु प्रोक्ताः विषयाः शिष्टाप्रोक्ताः सत्यम्भूताः भवन्ति। <p>अनुष्ठानकर्माणि</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> सत्यनारायणपूजापद्धतिः , भारतीयसंस्कृतौ व्रतोपवासानां सामान्य परिचयः <p>Unit – 2</p> <ul style="list-style-type: none"> रुद्राभिषेकविधिः , भारतीयधर्मदर्शनयोः सामान्य परिचयः <p>Unit – 3</p>	कुल 05

	<ul style="list-style-type: none"> • नवचण्डीपाठविधानम् • महामृत्युञ्जयविधिः <p>Unit – 4 पञ्चाङ्गस्य सामान्यपरिचयः</p> <p>Unit – 5</p> <p>प्रायोगिकम् – अधीतविधीनां पद्धतीनां च प्रायोगिकम्</p>	
फलितांशः	<p>प्रथममेककमधीत्य विद्यार्थिनः सत्यनाराण्यपूजापद्धतेः, भारतीयधर्मदर्शनयोः सामान्य परिचयं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>द्वितीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः रुद्राभिषेकविधिः, भारतीयधर्मदर्शनयोः सामान्य परिचयं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>तृतीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः नवचण्डीपाठविधानम्, महामृत्युञ्जयविधिं च ज्ञास्यन्ति ।</p> <p>चतुर्थमेककमधीत्य विद्यार्थिनः पञ्चाङ्गस्य सामान्यपरिचयं प्राप्स्यन्ति ।</p> <p>पञ्चममेककमधीत्य विद्यार्थिनः अधीतविधीनां पद्धतीनां च प्रायोगिकं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।</p>	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् ।	

पौरोहित्य एवं कर्मकाण्ड - स्नातकोत्तर डिप्लोमा द्वितीय सत्रार्द्ध

पत्र कोड एवं विषय	पाठ्यवस्तु विवरण	क्रेडिट
प्रस्तावना – उद्देश्यम् – सङ्गतिः – DSCC 05 (स्वशास्त्रीय विषय)	<ul style="list-style-type: none"> • “नाभुक्तंक्षीयते कर्म कल्पकोटिशतैरपि” इति शास्त्रवचनमनुसृत्य पूर्वं जन्मार्जितकर्मणां शान्तये शास्त्रेषु नवग्रहशान्तिः, विविधारिष्टशान्तयः प्रशिक्षवः अवबोधयिष्यन्ते। • समाजे विविधानुष्ठानसम्पादनार्थं दक्षतावाप्तये इमान् विधीन् विज्ञाय क्रियादक्षाः समर्थाश्च भविष्यन्ति। • गृहारम्भगृहप्रवेशवास्तुनवग्रहशान्तयः, विविधाः शान्तयः स्मार्ताः प्रयोगाः सन्ति इमाः पुराणादिषु वर्णिताः सन्ति। <p>शान्तिविधयः</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • नवग्रहशान्तिविधिः • गृहारम्भः गृहप्रवेशः वास्तुशान्तिः च <p>Unit – 2</p> <p>विविधारिष्टशान्तिविधिः</p>	कुल 05

	<p>Unit – 3 वैधव्योपशान्तिविधिः</p> <p>Unit – 4 मूलगण्डान्तशान्तिविधिः</p> <p>Unit – 5 प्रायोगिकम् – अधीतविधीनां प्रायोगिकम्</p>	
फलितांशः	<p>प्रथममेककमधीत्य विद्यार्थिनः नवग्रहशान्तिविधिः, गृहारम्भः, गृहप्रवेशः, वास्तुशान्तिविधिं च ज्ञास्यन्ति।</p> <p>द्वितीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः विविधारिष्टशान्तिविधेः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति।</p> <p>तृतीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः वैधव्योपशान्तिविधेः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति।</p> <p>चतुर्थमेककमधीत्य विद्यार्थिनः मूलगण्डान्तशान्तिविधेः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति।</p> <p>पञ्चममेककमधीत्य विद्यार्थिनः अधीतविधीनां पद्धतीनां च प्रायोगिकं ज्ञानं ज्ञास्यन्ति।</p>	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम्।	
प्रस्तावना –	<ul style="list-style-type: none"> ● पूजाहोम कर्माणि इत्यस्मिन् विषयं प्रशिक्षवः पूजायाः विविधोपचारात् नवरात्र शिवरात्रि व्रतविधीन् नान्दीमुखश्राद्धादिकज्ञानं प्राप्य दक्षा भविष्यन्ति। 	कुल 05
उद्देश्यम् –	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रशिक्षवः पूजाहोमादिकर्मसु दक्षतामवाप्य समाजे कर्मकाण्डं कर्तुं समर्था भविष्यन्ति। 	
सङ्गतिः –	<ul style="list-style-type: none"> ● पूजानन्तरं होमकर्मणि भवन्ति व्रत कर्मसु पूजायां अनिवार्यत्वम् शूल गव, वृषोत्सर्गारिकर्मणां महन्महत्वं वरीवर्ति। 	
DSCC 06 (स्वशास्त्रीय विषय)	<p>पूजाहोमकर्माणि</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • विविधोपचारविधिः (पञ्चोपचारः, दशोपचारः, षोडशोपचारादयः) • श्रीकृष्णजन्माष्टमी, श्रीरामनवमी, एकादशीव्रतं, प्रदोषव्रतञ्च <p>Unit – 2</p> <p>सामान्यहोमविधिः</p> <ul style="list-style-type: none"> • महाशिवरात्रिव्रतम्, नवरात्रव्रतं च <p>Unit – 3 नान्दीमुखपूर्वकं मण्डपपूजनं द्वारपूजनं च</p> <ul style="list-style-type: none"> • हरितालिकाव्रतम्, तुलसीविवाहः, जीवितपुत्रिकाव्रतं च <p>Unit – 4 शूलगवः वृषोत्सर्गश्च</p>	

	Unit – 5 प्रायोगिकम् – अधीतविषयाणां प्रायोगिकम्	
फलितांशः	प्रथममेककमधीत्य विद्यार्थिनः - विविधोपचारविधीनां (पञ्चोपचारः, दशोपचारः, षोडशोपचारादीनाम्) ज्ञानं ज्ञास्यन्ति । द्वितीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः श्रीकृष्णजन्माष्टमी, श्रीरामनवमी, एकादशीव्रतं, प्रदोषव्रतानां ज्ञानं ज्ञास्यन्ति । तृतीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः नान्दीमुखपूर्वकं मण्डपपूजनं द्वारपूजनं च हरितालिकाव्रतम्, तुलसीविवाहः, जीवितपुत्रिकाव्रतादिज्ञानं प्राप्स्यन्ति । चतुर्थमेककमधीत्य विद्यार्थिनः शूलगवः- वृषोत्सर्गज्ञानं प्राप्स्यन्ति। पञ्चममेककमधीत्य विद्यार्थिनः अधीतविधीनां पद्धतीनां च प्रायोगिकं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् ।	
प्रस्तावना – उद्देश्यम् – सङ्गतिः – DSCC 07 (स्वशास्त्रीय विषय)	<ul style="list-style-type: none"> ● संस्कार परिचयात्मकेभागेऽत्र विवाहसंस्कारसामान्यपरिचयं तद् भेदाश्च संस्काराणां परिचयं, महत्त्वं प्रयोगविधीनां ज्ञानं च प्राप्स्यन्ति। ● विवाहतश्चतुर्थीकर्मान्प्रशानान्तानि कर्माणि ज्ञात्वा समाजे भारतीयसंस्कृतेः संस्काराणां प्रयोगं कारयिष्यन्ति। ● संस्काराणां ज्ञानं गृह्यसूत्रेषु प्रतिपादितं वर्तते स्मृतिपुराणेषु च विवृतमास्ते। <p>संस्कारपरिचयः</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • भारतीयसंस्कृतौ संस्काराणां स्वरूपं महत्त्वं च • प्राग्जन्मसंस्काराणांसामान्यपरिचय, शैशवशैक्षणिकसंस्काराणां सामान्यपरिचयः <p>Unit – 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • विवाहसंस्कारस्य सामान्यपरिचयः विवाहभेदाश्च, विवाहसंस्कारस्यानुषङ्गिककर्माणि <p>Unit – 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • गर्भाधानसंस्कारः, (चतुर्थीकर्मविधिः), पुंसवनसंस्कारविधिः, पुंसवनादि मातृशिशुसंरक्षणोपायस्य शास्त्रीयविमर्शः <p>Unit – 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • सीमन्तोन्नयनविधिः, जातकर्म-नामकरणसंस्कारौ, निष्क्रमण-अन्नप्राशनसंस्कारौ 	कुल 05

<p>फलितांशः</p> <p>प्रश्नपत्राध्यापनविधिः</p>	<p>Unit – 5</p> <p>प्रायोगिकम् – अधीतविषयाणां साम्प्रतिकौचित्यविमर्शः</p> <p>प्रथमं द्वितीयं च एककम् अधीत्य विद्यार्थिनः भारतीयसंस्कृतौ संस्काराणां स्वरूपं महत्त्वं तथा च , प्राग्जन्मसंस्काराणां सामान्यपरिचय,शैशवशैक्षणिकसंस्काराणां सामान्यपरिचयञ्च ज्ञास्यन्ति ।</p> <p>तृतीयं चतुर्थं च एककम् अधीत्य विद्यार्थिनः विवाहसंस्कारविधेश्च ज्ञानं ज्ञास्यन्ति ।</p> <p>पञ्चमे एकके - विद्यार्थिनः अधीतविधीनां पद्धतीनां च प्रायोगिकं ज्ञानं ज्ञास्यन्ति ।</p> <p>एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् ।</p> <p>संस्कारविधेः मन्त्राणां स्वरोच्चारविधिं च वीडियोमाध्यमेन/प्रत्यक्षरूपेण वा प्रदर्शनम् ।</p>	
<p>प्रस्तावना –</p> <p>उद्देश्यम् –</p> <p>सङ्गतिः –</p> <p>DSCC 08 (स्वशास्त्रीय विषय)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • भारतीय संस्कृतेरिदं विशिष्टं महत्त्वं वर्तते यत् जातस्यजीवितस्य संस्कारास्तु भवन्त्येव अपि च मृतस्य च मृतोपरान्तेऽपि और्ध्वदैहिकान्त्येष्टिसंस्कारविधिः,एकोद्दिष्ट-पार्वणश्राद्धविधिः,शूलगवः वृषोत्सर्गश्चान्यान्योर्ध्वदैहिककर्माणि । सम्पाद्यन्ते येन दिवङ्गतस्यात्मनः मुक्तिरपि भवति । अतोऽत्र इमे विधयः अवबोधयिष्यन्ते । • एतेषां विधीनां ज्ञानेन शुद्धप्रयोगविधानेन च प्रशिक्षवः दक्षाः भूत्वा लोके अनेकरूपेण शान्तिं सद्भावनाञ्च प्रसारयिष्यन्ति । • गृह्य सूत्रेषु गरुडपुराणादिषु स्मृतिषु श्राद्धप्रकाशादिषु च एतेषां विधीनां प्रयोगाः सम्प्राप्यन्ते। <p>और्ध्वदैहिकसंस्कारविधिः</p> <p>Unit – 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • अन्त्येष्टिसंस्कारस्य शास्त्रीयस्वरूपं वैज्ञानिकमहत्त्वं च <p>Unit – 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • अन्त्येष्टिसंस्कारविधिः <p>Unit – 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • एकोद्दिष्ट-पार्वणश्राद्धविधिः शूलगवः वृषोत्सर्गश्च <p>Unit – 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • अन्यान्योर्ध्वदैहिककर्माणि 	<p>कुल 05</p>

D. Darguth

	Unit – 5 ● प्रायोगिकम् – पार्वणश्राद्धविधेः प्रायोगिकम्	
फलितांशः	प्रथममेककमधीत्य विद्यार्थिनः अन्त्येष्टिसंस्कारस्य शास्त्रीयस्वरूपं वैज्ञानिकमहत्त्वस्य च ज्ञानं प्राप्स्यन्ति । द्वितीयमेककमधीत्य अन्त्येष्टिसंस्कारविधेः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति । तृतीयमेककमधीत्य विद्यार्थिनः एकोद्दिष्ट-पार्वणश्राद्धविधिः, शूलगवः वृषोत्सर्गस्य च ज्ञानं प्राप्स्यन्ति । चतुर्थमेककमधीत्य विद्यार्थिनः अन्यान्योर्ध्वदैहिककर्मणां ज्ञानं प्राप्स्यन्ति । पञ्चमे एकके - विद्यार्थिनः अधीतविधीनां पद्धतीनां च प्रायोगिकं ज्ञानं ज्ञास्यन्ति ।	
प्रश्नपत्राध्यापनविधिः	एतत्पत्रान्तर्गतान् विषयान् समासेन प्रस्तूय व्यासपद्धत्या अवबोधनम् । अन्त्येष्टि एकोद्दिष्ट-पार्वणश्राद्धविधि-शूलगव-वृषोत्सर्गा न्यान्योर्ध्वदैहिककर्मणां वीडियोमाध्यमेन प्रदर्शनम् ।	
DSCC 09 (स्वशास्त्रीय विषय) नवमपत्रम् (प्रायोगिकम्)	विषय – वाक्परीक्षा/सूक्तमन्त्रादिपाठोच्चारणप्रदर्शनम् / प्रयोगविधिप्रदर्शनम् ।	कुल 05
	Unit -1 प्रदत्तकार्यं /पठितसूक्तमन्त्रादिपाठोच्चारणप्रदर्शनम् / प्रयोगविधिप्रदर्शनम् ।	02

प्रथम सत्रार्द्ध	–	04 पत्राणि (4x5 = 20 क्रेडिट)
द्वितीय सत्रार्द्ध	–	04 पत्राणि (4x5 = 20 क्रेडिट)
प्रदत्तकार्यम्/वाक्परीक्षा	–	01 पत्रम् (1x2 = 2 क्रेडिट)
आहत्य	–	09 पत्राणि (4+5 = 09 पत्राणि)
क्रेडिट	–	42 क्रेडिट (20+20+2 = 42 क्रेडिट)

